

Inovativnost slovenskih lastnikov gozdov na začetku novega tisočletja

Innovativeness of the Slovenian Forest Owners at the Beginning of the New Millennium

Milan ŠINKO*

Izvleček:

Šinko, M.: Inovativnost slovenskih lastnikov gozdov na začetku novega tisočletja. Gozdarski vestnik, 67/2009, št. 9. V slovenščini z izvlečkom in povzetkom v angleščini, cit. lit. 14. Prevod Breda Misja, lektoriranje slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Prispevek obravnava inovacijsko dejavnost slovenskih lastnikov gozdov pred letom 2002. Navedena so teoretična izhodišča inovativnosti in rezultati empirične raziskave o inovacijah v zasebnih gozdarskih obratih s površino gozda več kot 10 hektarjev. Obravnavani so dejavniki, ki spodbujevalno in zaviralno vplivajo na uvajanje novosti.

Ključne besede: inovacije, gozdarstvo, lastniki gozdov

Abstract:

Šinko, M.: Innovativeness of the Slovenian Forest Owners at the Beginning of the New Millennium. Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry) 67/2009, vol. 9. In Slovenian, abstract and summary in English, lit. quot. 14. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

The article deals with the innovatory activities of the Slovenian forest owners before 2002. It presents theoretical starting-points of the innovativeness and results of the empirical research on innovations in private forestry plants with forest surface above 10 hectares. The factors affecting the introduction of novelties in a stimulative and inhibitory way are treated.

Key words: innovation, forestry, forest owners

1 UVOD

Inovativnost postaja vse pomembnejše področje gospodarskih politik kot ukrep za povečevanje konkurenčnosti in gospodarske rasti. Zato ima ključno vlogo v Lizbonski strategiji (Innovation, 2003), v kateri Evropska unija izraža usmeritev k spodbujanju konkurenčnosti. Mnogi v inovativnosti vidijo tudi zdravilo za reševanje drugih gospodarskih in družbenih težav, ki so posledica temeljitih sprememb na svetovni in evropski ravni na vseh področjih. Finančna in gospodarska kriza v letih 2008 in 2009 sta še okrepili potrebo po uvajanju sprememb. Spremembe v delovanju na številnih področjih so nujne tudi v prizadevanjih za uveljavitev načel trajnostnega razvoja in gospodarjenja z naravnimi viri. Temeljne strukturne spremembe se dogajajo tudi v srednje-evropskem gozdarstvu in terjajo nove pristope pri gospodarjenju z gozdovi. Med take spremembe lahko uvrstimo: povečanje stroškov dela, padanje

cen gozdnih proizvodov, spremembe v lastniški strukturi gozdov in povečana pasivnost lastnikov gozdov, zmanjšanje dejanskega pomena gozda kot sredstva za preživetje, nestabilne gospodarske razmere v gozdnem sektorju, velik vpliv države na gospodarjenje z gozdovi in podobno (KUBE-CZKO et al., 2006).

Gozdarstvo se bo moralo ustrezno prilagoditi na spremembe v ekonomskem, naravnem in družbenem okolju, če bo hotelo predvsem na podeželju ostati pomemben vir sredstev za preživetje in ohraniti trajnostno gospodarjenje z gozdovi. Zavedanje o pomenu inovativnosti v gozdarstvu se že izraža v dokumentih Evropske unije in držav članic s področja gozdne politike. Inovativnost je omenjena že v Gozdarski strategiji EU¹ (Council..., 1999) in je eden izmed ključnih

* Š. M. mag. univ. dipl. inž. gozd. Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire BF v Ljubljani

ukrepov Akcijskega načrta EU za gozdove (Sporočilo komisije..., 2006). V Sloveniji je inovativnost obravnavana v Resoluciji o nacionalnem gozdnem programu (2007) in Nacionalnem strateškem načrtu razvoja podeželja 2007–2013 ter Programu razvoja podeželja 2007–2013 (2006).

Inovativnost se neposredno pokaže v podjetjih, ki so osnovne proizvodne enote gospodarskega sistema. V zasebnem gozdarstvu bomo kot osnovno gospodarsko enoto razumeli gozdarski obrat. Teoretični razvoj področja inovativnosti je presegel razumevanje, da so za inovativnost odgovorna samo podjetja (gozdarski obrati), ampak se utrjuje prepričanje, da je inovativnost družbeni proces. Začel se je uveljavljati sistemski pristop, ki je utemeljil pojem inovacijskega sistema in bo uporabljen tudi v raziskavi.

Država ima na področju spodbujanja inovativnosti pomembno vlogo, s katero oblikuje inovacijsko politiko zaradi lastnosti podjetij (gozdarskih obratov) in okolja, ki ne spodbuja inovativnosti (ARNOLD, THURIAUX, 2003). Utemeljitev za poseganje države na področje inovativnosti so številne:

- omejene možnosti podjetja (gozdarskega obrata), da ravna za svoj najboljši interes (npr. primanjkljaj v upravljavskih veščinah, nerazumevanje tehnologij, omejene sposobnosti učenja za uporabo primernih obstoječih tehnologij);
- neuspešnost družbenih organizacij in institucij pri spodbujanju inovativnosti in rasti (npr. neprožnost univerz in raziskovalnih organizacij ter njihova nesposobnost spreminjanja ob spremenjenem znanju, neuspešnost pri zagotavljanju ustreznih investicij v institucije znanja),
- nedelovanje omrežij igralcev, ki sestavljajo inovacijski sistem (npr. neustrezno število in neakovostne povezave, majhno zaupanje med igralci, osamitev univerz od družbenega konteksta, neustrezna struktura sektorja, obstoj monopolov),
- nepopolnost sistemov, ki vplivajo na inovativnost (npr. regulativna ureditev, pravila s področja zdravja, varstva pri delu in okolja, zahteve potrošnikov, kulturne in družbene vrednote ipd.).

Za uspešno in učinkovito inovacijsko politiko je treba poznati stanje na področju inovativnosti in razumeti vzročno posledične povezave, na katerih temelji politika. V prispevku bomo obravnavali inovativnost na ravni zasebnih gozdarskih obratov. Obravnavali bomo dve raziskovalni vprašanji:

1. Kakšno je stanje na področju inovativnosti v zasebnih gozdovih v Sloveniji?
2. Kateri dejavniki so vplivali na uvajanje novosti?

2 TEORETIČNI OKVIR

Inovativnost je uspešno uvajanje novosti. Rezultat inovativnosti so inovacije, ki so lahko nove ideje, prakse ali stvari, ki so zaznane kot novost z vidika posameznika ali enote, ki je vpeljala novost². Inovacije so namenske in občasne spremembe v inputih, procesih ali učinkih (outputih) gozdarskega obrata in se najpogosteje povezuje s tehničnimi novostmi. Vendar sodobna teorija deli inovacije širše, in sicer na proizvodne in procesne inovacije. Proizvodne inovacije so spremembe v učinkih (outputih) proizvodov in storitev podjetij oz. organizacij. Procesne inovacije so lahko novosti na področju tehnoloških procesov, v katerih poteka proizvodnja učinkov ali organizacijske novosti, ki se nanašajo na spremembe organizacije gozdarskih obratov. Tehnološke in organizacijske inovacije zmanjšujejo proizvodne stroške, medtem ko proizvodne inovacije ustvarjajo nov dohodek, zaradi česar so še posebno pomembne za gozdarstvo kot pomembnega dejavnika razvoja podeželja (KUBECZKO et al., 2006; ROGERS, 2003). Inovacije morajo prispevati k uspešnosti gospodarjenja gozdarskega obrata.

Na uvajanje inovacij vplivajo procesi v gozdarskem obratu in v njegovem okolju – inovacijskem sistemu.

2.1 Inovativnost v gozdarskem obratu

V gozdarskem obratu proučujemo inovativnost kot linearni proces, ki poteka po fazah. V prvi se posameznik (ali drugi odločevalec) seznani z novostjo in pridobi informacije o njenem delovanju (faza **znanja**). Sledi faza **prepričevanja**, v kateri se oblikuje ugodno ali neugodno stališče o inovaciji. Posameznik pokaže interes za novost

in si prizadeva pridobiti informacije o inovaciji, ocenjuje njihovo verodostojnost in jih interpretira. V fazi **odločanja** se novost presoja z vidika njenih prednosti in slabosti ob morebitni uporabi ter se zaključi z odločitvijo o sprejemu ali zavrnitvi inovacije. Sledi faza **izvajanja**, ko posameznik novost uvede in uporablja ter določa njeno koristnost. Zadnja je faza **potrditve**, ko se posameznik odloča o nadaljevanju uporabe novosti. Prizadeva si pridobiti informacije, s katerimi bi okrepil že sprejeto odločitev. Faza potrditve se lahko konča z zavrnitvijo inovacije, ki je bila že uvedena. (RAMETSTEINER, WEISS, 2005, RAMETSTEINER et al., 2005, ROGERS, 2003).

2.2 Inovacijski sistem

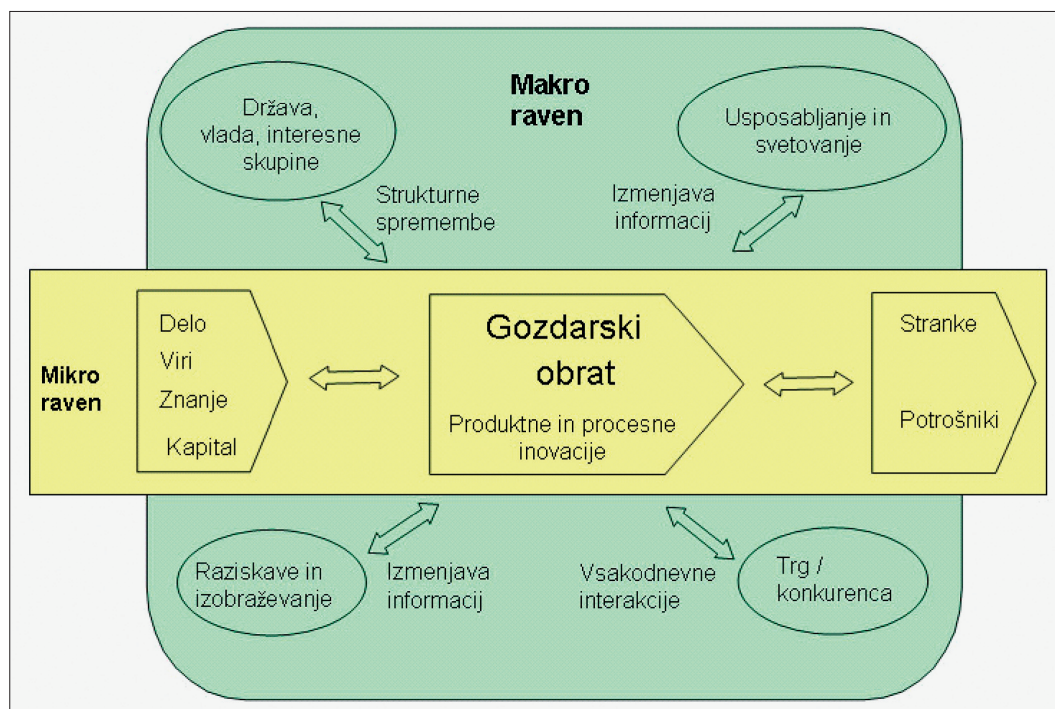
Inovacije se pojavljajo v gozdarskih obratih, a niso rezultat samo inovativnega delovanja posamezne enote. Inovativnost je institucionalni proces, kar pomeni, da ni samo lastnik gozdarskega obrata odgovoren (niti zaslužen) za inovativnost. Inovativni gozdarski obrati morajo biti vključeni v sistem institucij - inovacijski sistem, ki jih lahko

podpre. Inovacijski sistem je sestavljen iz različnih igralcev in institucij³, ki prispevajo k razvoju in razprševanju inovacij. Inovacijski sistem tvorijo medsebojno povezani igralci. Učinek inovacijskega sistema je določen z učinki posameznih igralcev, pa tudi z odnosi med njimi. Prevladujoča funkcija inovacijskega sistema je proizvodnja inovacij, novih na trgu, razpršitev le-teh in njihova uporaba. Inovacijske sisteme lahko razvrstimo z uporabo teritorialne (nacionalni inovacijski sistemi), geografske (regionalni inovacijski sistemi) ali sektorske razmejitve (sektorski inovacijski sistemi, npr. gozdarski inovacijski sistem). Sektorski inovacijski sistem je utemeljen s posebnostmi sektorja, kot so znanje, tehnološke osnove, ključnih interakcij med igralci in dopolnjevanje med elementi sistema. (EDQUIST, 2003, KUBECZKO et al., 2006).

Naloge inovacijskega sistema so:

- zmanjšati negotovost odločevalcev z nudenjem informacij,
- upravljanje konfliktov med igralci in
- urejati sodelovanje med igralci ter preskrbeti finančne in nefinančne spodbude.

Sektorski inovacijski sistem je prikazan v Sliki 1.

Slika 1: Sektorski inovacijski sistem (prirejeno po Rametsteiner et al., 2005)

Na gozdarski obrat, kjer se pojavijo inovacije v linearnem procesu na mikroravni, deluje kompleksno okolje igralcev z različnimi vplivi.

Najpomembnejša naloga sektorskega inovacijskega sistema je posredovanje informacij gozdarskim obratom, ki se zato lahko odločijo za inovacije in njihovo uresničevanje.

3 METODE RAZISKOVANJA

Teoretični in metodološki okvir raziskave je bil razvit v okviru sodelovanja Biotehniške fakultete, Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire v raziskovalnem projektu INNOFORCE¹ (200101502003), katerega cilj je bilo opisati stanje na področju inovativnosti in podjetništva v srednjeevropskem gozdarstvu in proučiti ustrezne dejavnike inovativnosti na institucionalni ravni. V raziskavi sta povezana pristop linearnega inovacijskega procesa na ravni gozdarskega obrata in pristop z vidika sektorskega inovacijskega sistema.

V okviru projekta je bil oblikovan vprašalnik, s katerim je bila opravljena osebna anketa (marec in april 2002) stotih naključno izbranih gozdarskih obratov s posestjo nad 10 ha v Republiki Sloveniji. Meja 10 ha je bila določena arbitrarno s podmeno, da se pri taki velikosti gozda lahko pričakuje obravnavo gozda s strani lastnikov gozda kot gospodarskega objekta. Stopnja odgovorov anketirancev je bila 100 %. Za podrobnejši opis dejavnikov, ki so vplivali na uvajanje novosti, smo uporabili samo odgovore inovativnih lastnikov gozdov (načelo študije najboljših primerov).

4 REZULTATI

Rezultati vsebujejo oceno strukturnih vplivov na uvajanje novosti v gozdarskih obratih in količinski opis stanja inovativnosti v letu 2002 (poglavji 4.1 in 4.2). Drugi del analize se nanaša na oceno spodbujevalnih in zaviralnih dejavnikov, kot so jih ocenili inovativni lastniki gozdov. Inovativnih lastnikov gozdov je bilo 9 %, ker pa je bilo njihovo število v celotnem vzorcu majhno, je posploševanje na celotno populacijo slovenskih lastnikov gozdov s površino več kot 10 hektarjev omejeno. Posploševanje bo omogočila širša raziskava.

4.1 Strukturni vplivi na inovativnost gozdarskih obratov

Na razvoj inovativnosti gozdarskih obratov vplivajo številni dejavniki, med katere štejemo predvsem strukturne vidike gospodarjenja z gozdom in odnos lastnikov do novosti. Med najpomembnejšimi zaviralnimi dejavniki za uvajanje novosti sta velika razdrobljenost gozdne posesti in majhen pomen gozdov za njihove lastnike pri pridobivanju sredstev za preživetje. Dejavnost inovativnosti terja vlaganje različnih virov (finančnih, čas), ki jih pričakovane koristi, uvedene novosti na majhni posesti, ne morejo upravičiti. V Sloveniji je tri četrtine gozdov v lasti skoraj polovice milijona lastnikov, ki sami ali kot solastniki posedujejo 315.000 zasebnih gozdnih posesti (povprečno 2,6 ha na posestnika). Dobra polovica zasebnih gozdov je v lasti nekmečkih gospodinjev in tudi 77.000 družinskih kmetij ima v lasti povprečno po 5 ha gozda. Gozdno posest, ki je večja od 10 ha, ima 3,6 % lastnikov gozdov in predstavlja 39 % površine zasebnih gozdov. Gozd je samo za 10 % največjih lastnikov zelo pomemben vir dodatne zaposlitve. Redni donosi lesa za prodajo so zelo pomembni gospodarski cilj samo za največje gozdne posestnike (MEDVED, 2003).

Gozdarstvo je prevladujoča oz. glavna dejavnost za majhen delež lastnikov gozda. V kategoriji gozdne posesti več kot 10 hektarjev je gozdarstvo prevladujoča dejavnost pri 9 % lastnikov, ki 90 % del opravijo sami. V ta namen porabijo slabo petino svojega delovnega časa.

Odnos lastnikov gozdarskih obratov ni naklonjen uvajanju novosti. V raziskavi smo ugotovili, da je prevladujoč gospodarski cilj lastnikov gozdov s posestjo gozda, večjo kot 10 ha, ohranjanje lesne zaloge in stanja gozda (70 %). Povečanje donosa iz gozda je kot cilj navedlo 13 % lastnikov gozda, kar je zavirajoč dejavnik za uvajanje novosti. Za doseganje gospodarskih ciljev bo štiri petine lastnikov predvsem ohranilo dosednji način dela, a uporabilo tudi nekaj dodatnih strategij. Nekateri lastniki se bodo osredotočili na ponudbo izdelkov, pri čemer bo strategija specializacije pomembna za 14 % lastnikov in strategija ponudbe več različnih proizvodov za 8 % lastnikov. Manjši del lastnikov gozdov namerava svoje cilje doseči z oddajanjem del drugim izvajalcev (7 %), name-

niti večjo pozornost prodaji gozdnih proizvodov (6 %), količinsko povečati posek (6 %), zmanjšati stroške gospodarjenja (5 %), povezati se z drugimi lastniki (6 %) in povečati površine gozda (9 %). Noben lastnik ne namerava zmanjšati površine gozda.

Širše gozdarsko okolje ni spodbudno za uvajanje novosti, saj manj kot polovica (45 %) lastnikov vidi v slovenskem gozdarstvu dovolj možnosti za ustvarjanje dobička. Polovica lastnikov gozdov redko razmišlja o ponudbi novih izdelkov ali storitev, ker se ne izplača (47 %), tretjina (32 %) pa pri tem vidi poslovno priložnost. Velika večina (78 %) vseh lastnikov pri uvajanju novih izdelkov in storitev pričakuje več pomoči države, ki v času raziskave ni imela gozdne politike ali druge sektorske politike (npr. politika razvoja podeželja) za spodbujanje inovativnost v gozdarstvu.

4.2 Lastniki gozdov kot inovatorji

V slovenskih gozdarskih obratih so inovacije redke. V zadnjih treh letih pred raziskavo je eno ali več novosti uvedlo 9 odstotkov anketiranih gozdarskih obratov, kar je na povprečni letni ravni 3 odstotke. Prevladovala so tehnične novosti, ki jih je uvedlo 5 odstotkov obratov. Sledile so organizacijske novosti in novi izdelki s po štirimi odstotki in nove storitve z dvema odstotkoma⁴. Vse novosti so bile nove za gozdarske obrate in ne za trg. Predvsem na področju gozdnih proizvodov nismo odkrili uvedenih novosti⁵. Novi proizvodi za gozdarske obrate so bili lesni izdelki (npr. izdelava palet in opaža) in tudi nove storitve so bile s področja lesarstva (storitev žaganja). Organizacijske novosti so bile oddaja sečnje in varnostni ukrepi (zaščitna oprema). Med tehničnimi novostmi prevladuje nakup močnejših strojev.

Inovacije so uspešno vpeljene novosti, ki prispevajo k ciljem poslovanja – predvsem večjemu dobičku. Po mnenju inovatorjev sta imeli pozitiven vpliv na poslovanje dve tretjini inovacij in dobra desetina negativen. Vpliv preostalih inovacij je bil nevtralen. Z negativnim vplivom na poslovanje so bile v enem primeru ocenjene organizacijske in tehnične novosti.

4.3 Znanje in viri informacij za inovacijsko dejavnost

Ključni dejavnik inovacijske dejavnosti je dostop lastnikov gozdov do informacij o morebitnih inovativnih idejah in drugih, za izvedbo ideje povezanimi informacijami (RAMETSTEINER, WEISS, 2005). Upravitelji gozdarskih obratov morajo priti v stik z novostjo. Vire informacij o morebitnih novostih lahko združimo v skupine: B2B⁶ viri (prodajalci opreme in storitev, kupci), interni viri (zaposleni, lastnik in solastniki) in viri na institucionalni ravni (javna gozdarska služba, raziskovalne in izobraževalne organizacije, svetovalna služba). Pri slovenskih inovativnih lastnikih ni mogoče določiti prevladujočega vira informacij. Zamisli o inovaciji so lastniki pridobili enakomerno na interni in institucionalni ravni (pet od devetih inovatorjev), kjer so pomemben vir strokovne revije (za polovico inovatorjev) in seminarji, tečaji in ekskurzije (za tretjino inovatorjev). Raven B2B je bila vir za novost za dva od devetih inovatorjev. Lastniki gozdov kot vir idej niso navedli ponudnikov gozdarskih proizvodov in storitev in tudi ne svetovalcev, ki niso zaposleni na Zavodu za gozdove, ki je bil vir informacij o morebitnih novostih enemu inovatorju. Univerza oz. raziskovalna organizacija je bila nevedena kot vir informacij v enem primeru.

Informacije so potrebne tudi za izvedbo novosti potem, ko se inovator seznani z novo idejo in tudi tu je najpomembnejši vir institucionalna raven. Tretjina inovativnih lastnikov je pridobila informacije, potrebne za uvajanje inovacije, iz strokovnih revij, drugi pa enakomerno na seminarjih, tečajih in ekskurzijah ter od svetovalcev in zaposlenih na Zavodu za gozdove (mogočih je bilo več odgovorov).

4.4 Spodbujevalni in zaviralni dejavniki uvajanja inovacij

Inovativne lastnike gozdov smo vprašali tudi o spodbujevalnih in zaviralnih dejavnikih, ki so vplivali na uvajanje novosti.

Pri večini inovativnih lastnikov gozdov (80 %) ponudba finančnih posojil ni vplivala na izvedbo inovacije. Le-te so lastniki financirali pretežno z lastnimi sredstvi. Samo ena inovacija je bila

deležna sofinanciranja z javnimi sredstvi v višini 20 odstotkov vrednosti naložbe. V Sloveniji so davčne obremenitve lastnikov gozdov majhne, zato ne preseneča mnenje anketirancev, da možnost davčnih olajšav ne bi vplivala na uvajanje novosti.

Po mnenju inovativnih lastnikov gozdov imajo največji pospeševalni vpliv dejavniki s področij na institucionalni ravni. Pri uvajanju novosti so tri od devetih inovativnih lastnikov gozdov spodbujali programi regionalnega razvoja, polovica jih je pridobila znanje na seminarjih (50 %) in štirje v medijih (43 %). Pomembna je tudi raven B2B, saj jo kot pospeševalni dejavnik vidi dve tretjini inovativnih lastnikov gozdov (šest lastnikov). Navedene dejavnike lahko razumemo kot vertikalno sodelovanje. Tudi sodelovanje med lastniki gozdov - horizontalno sodelovanje vpliv pospeševalno (57 % inovativnih lastnikov gozdov), ki pa ni bilo izvedeno v formalnih oblikah sodelovanja lastnikov (npr. društev).

Čeprav so inovatorji izrazili mnenje, da ponudba finančnih sredstev ne vpliva na uvajanje novosti, so majhna lastna sredstva in majhno možnost najetja posojil ocenili kot zaviralni dejavnik (tretjina inovativnih lastnikov gozdov). Zelo pomemben zaviralni dejavnik je pomanjkanje informacij na trgu proizvodov in storitev, kar menita dve tretjini inovatorjev. Na uvajanje novosti zaviralno vpliva tudi premajhna informiranost uporabnikov gozdnih proizvodov in storitev, kar meni polovica inovatorjev. Med manj pomembne zaviralne dejavnike se inovatorji uvrstili okoljsko oz. naravovarstveno (dva inovatorja) in gozdno zakonodajo (en inovator).

5 RAZPRAVA

V slovenskih gozdarskih obratih so inovacije z več kot 10 hektarjev gozdne površine redke in lahko sklepamo, da so v manjših gozdarskih obratih še redkejšje. Z raziskavo nismo odkrili nobene inovacije, ki bi se uvrščala v skupino novosti na trgu gozdnih proizvodov in bi pomenila povečanje prihodkov iz gozdarstva. Tako se zmanjšuje pomen gozdne proizvodnje za pridobivanje sredstev za preživljanje in zmanjšuje pomen gozdarstva kot dejavnika razvoja podeželja.

Strukturni dejavniki slovenskega gozdarstva zavirajo inovativnost in prav tako ni posebej spodbujevalen odnos do novosti samih lastnikov gozdarskih obratov. Lastniki gozdov nameravajo predvsem ohraniti sedanji način gospodarjenja, kar v spreminjajočem se okolju pomeni tveganje za doseganje gospodarskih ciljev in lahko ogroža tudi druge vidike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Predvidevamo lahko, da je odnos lastnikov gozdov do inovacij tudi posledica njihovih omejenih sposobnosti ravnati za svoj najboljši interes, kot to opredelita Arnold in Thuriaux (2003). Zato je pomembna sektorska inovacijska politika, ki jo oblikuje država in bi bila usmerjena v spodbujanje inovativne dejavnosti predvsem z nudenjem informacij, ki so se pokazale kot najpomembnejši posamezni dejavnik uvajanja novosti. Ugotovili smo, da vpliv institucionalne ravni na uvajanje novosti presega pomen vpliva povezav na trgu, kar kaže tudi na pasivno delovanje gospodarskih subjektov na trgu gozdarskih proizvodov in storitev oz. slabo organiziranost in delovanje trga gozdnih proizvodov.

V raziskavi smo ugotovili stopnjo inovativnosti v času pred vstopom Slovenije v EU, kar ni samo teoretičen prispevek k splošnemu znanju o vedno pomembnejšem področju gospodarjenja z gozdovi, ampak omogoča tudi empirično merjenje uspešnosti inovacijskih politik, ki so se oblikovale pozneje. Z vstopom v EU so se namreč tudi v slovenskem gozdarstvu pojavili novi ukrepi (politika razvoja podeželja), ki lahko spodbujajo inovativnost lastnikov gozdov.

6 POVZETEK

Inovativnost zasebnih lastnikov gozdov v Sloveniji je bila raziskana v okviru sodelovanja Biotehniške fakultete v projektu Innoforce. Opravljena je bila osebna anketa lastnikov gozdov s posestjo več kot 10 hektarjev (leto 2002, pred vstopom Slovenije v EU).

Med najpomembnejšimi strukturnimi zaviralnimi dejavniki sta v Sloveniji velika razdrobljenost gozdne posesti in majhen pomen gozdov za njihove lastnike pri pridobivanju sredstev za preživljanje. Odnos lastnikov gozdov do novosti ni spodbuden, saj namerava štiri petine lastnikov za doseganje gospodarskih ciljev ohraniti sedanji način dela

gospodarjenja z gozdom. Povečanje donosov oz. dobička iz gozda je kot cilj navedlo samo 14 % lastnikov gozdov. Lastniki gozdov zaznavajo širše gozdarsko okolje kot nespodbudno za uvajanje novosti, saj jih manj kot polovica (45 %) vidi v slovenskem gozdarstvu dovolj možnosti za ustvarjanje dobička. Velika večina (78 %) vseh lastnikov pri uvajanju novih izdelkov in storitev pričakuje več pomoči države.

V slovenskih gozdarskih obratih so inovacije redke. V zadnjih treh letih pred raziskavo je eno ali več novosti uvedlo 9 odstotkov gozdarskih obratov, kar je na povprečni letni ravni 3 odstotke. Prevladovala so tehnične novosti, ki jih je uvedlo 5 odstotkov obratov. Sledile so organizacijske novosti in novi izdelki s po štirimi odstotki in nove storitve z dvema odstotkoma⁷. Vse novosti so bile nove za gozdarske obrate in ne za trg. Predvsem na področju gozdnih proizvodov nismo odkrili uvedenih novosti. Novi proizvodi za gozdarske obrate so bili lesni izdelki (npr. izdelava palet in opaža) in tudi nove storitve so bile s področja lesarstva (storitev žaganja). Organizacijske novosti so bile oddaja sečnje in varnostni ukrepi (zaščitna oprema). Med tehničnimi novostmi prevladuje nakup močnejših strojev.

Dve tretjini inovacij je imelo pozitiven vpliv na poslovanje, dobra desetina pa negativnega.

Pri slovenskih inovativnih lastnikih ni mogoče določiti prevladujočega vira informacij, ki so potrebne za seznanjanje o novostih in njihovem uvajanju. Zamisli o inovaciji so lastniki pridobili enakomerno na interni (55 %) in institucionalni ravni, kjer so pomemben vir strokovne revije (45 %) in seminarji, tečaji in ekskurzije (33 %). Raven B2B je bila vir za novost za 20 % inovativnih gozdarskih obratov.

Največji pospeševalni vpliv na inovativnost imajo dejavniki na institucionalni ravni. Tretjino inovativnih lastnikov gozdov so pri uvajanju novosti spodbujali programi regionalnega razvoja, polovica jih je pridobila znanje na seminarjih in v medijih. Med manj pomembne zaviralne dejavnike se inovatorji uvrstili okoljsko oz. naravovarstveno in gozdno zakonodajo. Vpliv institucionalne ravni na uvajanje novosti presega pomen vpliva interakcij na trgu, kar kaže na pasivno delovanje gospodarskih subjektov na trgu gozdarskih proizvodov in storitev.

7 SUMMARY

The innovativeness of the private forest owners in Slovenia was studied in the framework of the collaboration of the Biotechnological faculty in the Innoforce project. Personal inquiry of forest owners possessing over 10 hectares (year 2002, before Slovenia's entering the EU) was carried out.

One of the most important structural inhibitory factors is considerable scatter of forest property and minor importance of forests to the forest owners in ensuring the assets for their existence. The forest owners' attitude to the novelties is not encouraging since four fifths of the owners intend to maintain the present forest management working mode for achieving economical goals. Only 14 % of the owners stated the increase of the yield or profit from the forest as their goal. The forest owners perceive the broader forestry environment as non-stimulative for introducing novelties, since less than a half (45 %) of them considers Slovenian forestry offers enough possibilities for making profit. The vast majority (78 %) of all owners expects more help from the state in introducing new products and services.

Innovations in Slovenian forestry plants are rare. Within the last three years before the research one or more novelties were introduced in 9 % of forestry plants; this amounts to 3 % on the average yearly level. Technical novelties introduced by 5 % plants prevailed. They were followed by organizational novelties and new products amounting to 4 percent each and new services amounting to 2 percent.⁸

All novelties were new only to the forestry plants but already known on the market. We found no introduced novelties in the field of forest products. Wood products (e.g. pallets and formwork production) were new for forestry plants; the new services also came from the field of woodworking (sawmill service). Organizational novelties were: rental of cutting and safety measures (protective equipment). Purchase of stronger machines prevails among technical novelties.

According to the innovators, two thirds of the innovations affected the business positively; a tenth of them affected it negatively.

With the Slovenian innovative owners it is not possible to determine the prevailing source of

information needed for informing about novelties and their introductions. The owners acquired the ideas for the innovations evenly on the internal level (55 %), on the institutional level where professional magazines represent an important source (45 %), and at seminars, courses and excursions (33 %). The B2B level represented innovation source for 20 % of innovative forestry plants.

The main promotional influence on the innovativeness is carried out by the factors on the institutional level. Introduction of novelties with a third of forest owners was stimulated by the regional development programs; a half of the owners obtained the knowledge at the seminars and in the media. The innovators classified the ecological or nature protection and forest legislature as a less important inhibitory factor. The influence of the institutional level on the introduction of novelties surpasses the significance of the market interactions influence which indicates passivity in the economy subjects functioning on the forestry products and services market.

8 VIRI

- ARNOLD, E., THURIAUX, B. 2003. Introduction. Future directions of innovation policy in Europe. Innovation papers No. 31, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, URL: http://cordis.europa.eu/innovation-policy/studies/gen_study9.htm (5. 7. 2009)
- EDQUIST, C. 2001. The Systems of Innovation Approach and Innovation Policy: An account of the state of the art. URL: www.druid.dk/uploads/tx_picturedb/ds2001-178.pdf (5. 7. 2009)
- KUBECZKO K., RAMETSTEINER, E., WEISS, G. 2006. The role of sectoral and regional innovation systems in supporting innovations in forestry. *Forest Policy and Economics*, 8, s. 704–715.
- MEDVED, M. 2003. Posestne razmere in pridobivanje lesa v zasebnih gozdovih, *Gozdarski vestnik*, 61, 9, s. 347–359
- RAMETSTEINER, E., WEISS, G. 2005. Innovation and innovation policy in forestry: Linking innovation process with systems models. – *Forest Policy and Economics*, 8, 7, s. 691–703.
- RAMETSTEINER, E., WEISS, G., KUBEZKO, K. 2005. *Innovation and Entrepreneurship in Forestry in Central Europe*. - Leiden Boston, Brill, 179 s.
- ROGERS, E. 2003. *Diffusion of innovations*. New York, Free Press, 551 str.
- COUNCIL RESOLUTION on a forestry strategy for the European Union (1999/C 56/01) URL: <http://eur-lex.europa.eu> (5. 7. 2009)
- Innovation policy: updating the Union's approach in the context of the Lisbon strategy. European Commission Communication COM (2003) 112
- Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007–2013. URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/Breda/PRP/NSN_-_potrjena.pdf (5. 7. 2009)
- Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007–2013. URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/NSNRP-zadnja_31-05_c.pdf (1. 7. 2009)
- Program razvoja podeželja 2007–2013. URL: http://www.mkgp.gov.si/si/program_razvoja_podezelja_2007_2013/ (5. 7. 2009)
- Resolucija o nacionalnem gozdnem programu.- Ur. l. RS, št. 111-15252/07
- Sporočilo komisije Svetu in Evropskemu parlamentu o Akcijskem načrtu EU za gozdove. - COM(2006) 302. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/fore/action_plan/com_sl.pdf

Opombe

- ¹ Časovno pred sprejetjem Lizbonske strategije!
- ² Inovacije ločimo od invencij, ki pomenijo nastanek nečesa, česar pred tem še ni bilo.
- ³ V prispevku bomo pojem institucije razumeli v širšem pomenu, in sicer kot 'pravila igre v družbi' oz. 'z zakonom ali normami nastala ustaljena oblika odnosov med ljudmi' (SSKJ).
- ⁴ Nekateri lastniki gozdov so uvedli več inovacij.
- ⁵ V ciljnem iskanju novosti in ne naključno z anketo smo našli lastnika, ki je uvedel nov proizvod: lesne sekanke.
- ⁶ B2B Business to bussines (sodelovanje med poslovnimi partnerji)

Endnotes

- ¹ <http://www.efi-innoforce.org/>.